

STEL JE ZEEVRAAG

Met meer dan 1000 zijn ze intussen, de Vlaamse onderzoekers en beheerders die van de zee en kust hun professioneel actieterrain maken. Ben je benieuwd naar hun bevindingen en heb je een prangende vraag over het zilte nat, de duinen, het strand of onze riviermondingen? Stel je zeevraag, zij zoeken voor jou het antwoord!

HOUDEN ZEEVOGELS VAN SCHEPEN ?

Het antwoord lijkt voor de hand te liggen. Afgaand op de zwermen meeuwen en sternens die soms waar te nemen zijn in het kielzog van vissers- en andere schepen en op de interesse die deze vogels voor zeiljachten tonen, moet het antwoord wel positief zijn. Toch is dit maar een halve waarheid. Want uit wat volgt zal duidelijk zijn dat er onderscheid dient te worden gemaakt tussen zeevogels die schepen opzoeken, en... diegene die zich al vanop grote afstand uit de "voeten" maken... Zoals zo vaak is niets dus zoals het (op het eerste zicht) lijkt!

EERST DE 'VOLGELINGEN'

Meeuwen, 'zeezwaluwen' of sternens, jan-van-genten, skua's of jagers en noordse stormvogels: allen worden ze in meer of mindere mate aangetrokken door vaartuigen. Daar hebben ze een goeie reden voor. Vissersschepen leveren na het binnenhalen van de vangst en het overboord kieperen van ongewenste bijvangst en visingewanden, een aardige maaltijd op. Honderden, soms duizenden vogels verdringen zich dan rond en achter het schip om - in een niet mis te verstane pikorde - hun 'graantje' mee te pikken. Voor nogal wat zeevogels is dit extraatje nodig om te overleven in het niet altijd zo vriendelijke en voorspelbare zeemilieu. Anderen stelt het in staat hun populaties kunstmatig op een hoog niveau te onderhouden. Ongetwijfeld is het net deze sterke associatie van meeuwen en consoorten met vaartuigen die de oppervlakkige waarnemer op het verkeerde been zet en doet geloven dat deze minzame relatie schip-zeevogel mag veralgemeend worden. Helaas...

■ Sommige zeevogels, zoals meeuwen (boven) worden aangetrokken tot vaartuigen allerhande. Andere soorten, zoals deze roodkeelduiker (onder) vluchten vaak al op afstanden van 500-1000 meter voor een naderend schip (MD)

DAN DE 'BANGERIKKEN'

Op basis van uitgebreid onderzoek in de zuidelijke Noordzee berekende zeevogel-expert Kees Camphuysen van het Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ- Texel) voor de belangrijkste zeevogelsoorten een verstoringsindex. Deze 'Travel Disturbance Index' (TDI) houdt niet alleen rekening met de verstoringsgevoeligheid zelf, maar ook met het gedrag en het voorkomen van de soort en met de kans op blootstelling. Hieruit bleek dat van de 29 onderzochte soorten, 18 slechts weinig of matig verstoord worden door varende schepen, klein of groot. Tien hiervan (noordse stormvogel, jan-van-gent, jagers, meeste meeuwen) zoeken zelfs geregeld actief schepen op. Daartegenover staan 11 soorten die wel verstoringsgevoelig (dwergmeeuw, drieteenmeeuw, ijseend, fuut, zeekoet, alk en kleine alk: TDI 40-50) of zelfs zeer verstoringsgevoelig zijn (eidereend,

grote- en zwarte zee-eend, roodkeelduiker: TDI 50-65). Deze laatste 'bange' soorten vliegen vaak reeds op 500-1000 m afstand van een naderend vaartuig op.

ONZE ZEEVOGELS EN SCHEPEN: HUN RELATIE SAMENGEVAT

Hoewel zelden of nooit dodelijk, kan verstoring voor de kwetsbaarste soorten een ernstige bedreiging vormen. Elke vluchtreactie vergt energie, energie waarmee ze in het koude winterseizoen - wanneer ze in de zuidelijke Noordzee vertoeven - spaarzaam moeten omgaan. Een lichaamstemperatuur van 40°C aanhouden en ook nog eens voldoende opvetten om in het zomerhalfjaar succesvol te broeden, is niet verenigbaar met té veel verstoring. Omdat ze als gespecialiseerde schelpdiereters ook nog eens geconcentreerd op welbepaalde lokaties voorkomen, zijn zee-eenden extra kwetsbaar. Onnodige passage van vaartuigen in de wintervoedselgebieden dient dan ook te worden vermeden.

MEER WETEN:

- Camphuysen C.J., M.S.S. Lavaley & M.F. Leopold (1999). Vogels, zeezoogdieren en macrobenthos bij het zoekgebied voor gaswinning in mijnbouwvak Q4 (Noordzee). NIOZ-Rapport 1999-4: 72pp.
- Verdaat H.J.P. (2006). *Gebiedsgebruik, gedrag en verstoring van Roodkeelduikers (Gavia stellata) in de Voordelta*. Afstudeerproject Hogeschool Van Hall/Larenstein Leeuwarden, Rapport 06-144 Bureau Waardenburg, Culemborg, 102pp.
- Zydels, R. & M. Dagsy (2008). *Winter period ornithological impact assessment of oil related activities and sea transportation in Lithuanian inshore waters of the Baltic Sea and in the Kursiu Lagoon*. Acta Zoologica Lituanica. Ornithologia 6: 45-65.